

Mgr. Ivo CERMAN, *Vzestup domu Chotků. Životní styl úřednické šlechty v 18. století.*

Disertační práce předložená na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze roku 2005

(Posudek školitele)

Na rozdíl od většiny současných českých historiků, kteří se věnují dějinám šlechty, se Ivo Cerman nesoustředil k poměrně již prozkoumané problematice renesanční a barokní doby, nýbrž programově se zaměřil na opomíjené období charakterizované soumrakem baroka a rozmachem osvícenství. Pro svou monografickou sondu do sociálních a kulturních, ale také politických a správních dějin si vybral rod Chotků, který je nejen svým významem v českých i středoevropských dějinách, ale také dobře dochovanou pramennou základnou předurčen k soustředěnému zájmu badatelů.

Autor si byl dobře vědom skutečnosti, že psát obecné dějiny šlechty v českých zemích 18. století je těžko myslitelné bez předchozího zpracování důkladných monografií o několika uvážlivě zvolených rodech. Chotkové jsou pro něho předmětem takovéto sondy, jež umožňuje na třech generacích prozkoumat postavení daného šlechtického rodu, a to v ekonomice a politice, ale také v pojetí rodinného života, povolání a společenského postavení. Cerman se nepokouší poznatky nadměrně zobecňovat, ale právem je vztahuje na tu část šlechty, která vzešla z poměrně skrovné majetkové základny, ale díky vzdělání, schopnostem a cílevědomosti se dokázala prosadit ve vysokých státních úřadech.

Autor použil problémově narativního stylu, který mu umožnil zvládnout hlavní proud výkladu i při uvádění značného množství detailních informací a pramenných citátů, ale zároveň udržet jednotnou interpretační linii. Zhruba stoleté rozpětí zkoumaného tématu (s nezbytnými chronologickými přesahy) umožnilo I. Cermanovi formulovat odpovědi na závažné otázky, jakými jsou proměny životního stylu, vztah venkovského majetkového zázemí a příjmů z úřední činnosti, hranice mezi veřejnou a soukromou sférou této části šlechty v době osvícenství, či utváření identity úředníka habsburské monarchie v poměru k identitě šlechtice. Disertace důmyslně a s jasnou argumentací vystihuje proměny, k nimž docházelo v průběhu 18. století, zároveň však konstatuje značnou stabilitu merkantilisticko-centralistického myšlení přes hranice generací a v měnících se vnějších podmínkách.

Disertace I. Cermana je založena na systematickém archivním výzkumu, který vyšel z širokého spektra českých a rakouských (vídeňských) fondů, ale největší váhu pochopitelně položil na rodinný archiv Chotků ve Státním oblastním archivu v Praze. Historiografickou základnou a metodologickým východiskem se stala rozsáhlá literatura česká, německá,

rakouská, francouzská a další západoevropská, ale v některých případech i zpravidla přehlížená historiografie maďarská. Autor zde projevil velké jazykové schopnosti, které ostatně prokázal již v řadě svých konferenčních vystoupení v zahraničí. Vzhledem k systematickému výzkumu této tematiky a k publikování dílčích výsledků se mohl opřít o řadu studií, které vydal v Českém časopise historickém a v dalších periodikách českých i zahraničních. Právě díky této publikační činnosti se Ivo Cerman již v mladém věku stal mezinárodně uznávaným odborníkem na problematiku šlechty 18. století.

Cermanova disertace představuje tematicky i koncepčně zcela původní monografii, jaká dosud české historiografii chyběla. Dokládá nejen autorovo nadání, ale i jeho systematickosti v kritické práci s prameny a literaturou evropského rozpětí. Je svědectvím širokého rozhledu a schopnosti zpracovávat téma z české historie a z dějin habsburské monarchie v mezinárodním kontextu na úrovni, která ob stojí v přísné mezinárodní konkurenci. Volbou tématu i zpracováním znamená závažný příspěvek nejen k českým, ale i ke středoevropským dějinám. Jsem přesvědčen, že Ivo Cerman podal výrazně nadstandardní vědecký výkon, který je více než způsobilý k tomu, aby byl předmětem obhajoby za účelem získání vědecké hodnosti PhD.

Praha 28. 1. 2006

Prof. PhDr. Jaroslav Pánek, DrSc.